

В.М., Безух О.В. та ін.] За ред. члена-кореспондента АПРН України, д.ю.н. Н.М. Мироненко. – Київ – Тернопіль: Підручники і посібники. – 368 с.

5. Скачко Д.П. Призначення спеціальних санкцій за ст. 37 Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» у механізмі впливу держави на систему господарювання / Д.П. Скачко. – Митна справа. – 2009. – №5 (65). – С. 25–30.

6. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: навчальний посібник / Л.А. Швайка. – К.: Знання, 2006. – 435 с.

7. Козырин А.Н. Валютный контроль внешнеторговой деятельности / А.Н. Козырин. – М.: Юридический справочник, 1998. – 157 с.

8. Московкина Л.А. Валютное регулирование и валютный контроль: перспективы развития // Банковские услуги. – 2000. – №5. – С. 12.

9. Федченко О.С. Вопросы взаимодействия внешнеэкономической и валютной политики государства // Финансовое право. – 2008. – №6.

10. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.93 №15–93.

11. Положення про валютний контроль затверджене постановою Правління Національного банку України від 08.02.2000 №49.

12. Указ Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» від 24.12.2012, №726/2012.

13. «Положення про Міністерство доходів та зборів України», затверджене Указом Президента України «Про Міністерство доходів і зборів України» №141/2013 від 18.03.2013.

14. Інструкція НБУ «Про порядок здійснення контролю за експортними, імпорнтними операціями» від 24.03.99 №136.

15. Постанови КМУ «Про заходи щодо забезпечення контролю за зовнішньоекономічною діяльністю та валютного контролю» від 26.12.95 №1044.

Г.В. СІЛАКОВА,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
Я.Е. РОЗІНА,
студентка, Національний університет харчових технологій

Підходи щодо формування кредитної політики комерційного банку

Досліджено підходи щодо визначення економічної сутності категорії «кредитна політика банку». Систематизовано зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на формування кредитної політики банку. Визначено основні принципи, функції, види та етапи формування кредитної політики комерційного банку.

Ключові слова: кредитна політика банку, фактори кредитної політики, принципи кредитної політики, функції кредитної політики, види кредитної політики, етапи формування кредитної політики банку.

Исследованы подходы к определению экономической сути категории «кредитная политика банка». Систематизированы внешние и внутренние факторы, влияющие на формирование кредитной политики банка. Определены основные принципы, функции, виды и этапы формирования кредитной политики коммерческого банка.

Ключевые слова: кредитная политика банка, факторы кредитной политики, принципы кредитной политики, функции кредитной политики, виды кредитной политики, этапы формирования кредитной политики банка.

Researched approaches to determining the economic substance of category «credit policy of the bank». Systematized internal and external factors influencing the lending policies of the bank. The basic principles, functions, types and stages of the credit policy of commercial bank.

Keywords: credit policy of the bank, factors of credit policy, principles of credit policy, function of monetary policy, types of credit policy, stages of the loan policy.

Постановка проблеми. Основним пріоритетом соціально-економічної політики держави є забезпечення високих і стійких темпів економічного зростання. Досягнення цієї мети неможливе без зростання ролі банківського сектора в економіці країни, ефективного задоволення банківською системою фінансових потреб реальної економіки. При цьому динаміка розвитку банківського сектору значною мірою залежить від стану правового середовища, інвестицій, ділового клімату, податкових умов, удосконалення регулювання банківської діяльності та системи банківського нагляду, ефективності функціонування системи страхування вкладів, доступності позикових ресурсів.

В умовах глобалізації економіки ці фактори набувають особливого значення, про що свідчить світова фінансова криза, яка торкнулася й економіки України. У цих умовах загострилася проблема недостатності кредитування реально-го сектору економіки.

Кредитна політика створює основу для всього процесу кредитування, визначає його об'єктивні параметри і особливості. Постійне забезпечення оптимального рівня кредитного ризику з одночасним досягненням планового рівня прибутку від кредитних вкладень в умовах нестабільності зовнішнього середовища вимагає впровадження в банках науково обґрунтованої кредитної політики, яка базується на достовірності та репрезентативності даних аналізу поточної ситуації та можливих шляхів її розвитку в майбутньому, можливості банку оперативного реагувати на зміну різноманітних факторів, що впливають на ринок кредитних послуг тощо.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Різноманітні теоретичні та методичні аспекти проблеми формування кредитної політики відображені у працях зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: Н.Г. Антонова, У.В. Владичина, Е. Гілла, О.М. Гриценка, Т.В. Грищенко, А.Г. Грязнової, К. Дітца, Е. Дж. Долана, Б. Едвардса, А.О. Єліфанова, Н.В. Жукової, Г.Г. Коробової, Р. Коттера, Т. Коха, Л.П. Кролівецької, О.І. Лаврушина, В.Д. Лагутіна, О.О. Любар, І.Д. Мамонової, Ж. Матука, А.А. Мещерякової, Ф. Мішкіна, А.М. Мороза, М.М. Новосельцевої, С.М. Подіка, А.П. Питьєвої, В. Полякової, П. Роуза, М.І. Савлука, І.В. Сала, В.Т. Севрука, М.І. Сивульського, Р. Сміта, М. Фрідмена, Е. Хансена, І.В. Шамової тощо.

Науково-теоретичні праці вчених-економістів розкривають основні положення теоретичних основ фінансів та кредиту; досліджують економічну природу і функціональне призначення процесу кредитування; містять теоретико-методичне обґрунтування кредитування; визначають роль кредитних операцій і кредитної політики в діяльності комерційних банків.

Водночас, незважаючи на те, що формування кредитної політики комерційних банків є об'єктом пильної уваги з боку вчених, на сьогодні існує низка питань, які потребують подальшого дослідження, а саме: фактори та принципи формування кредитної політики, її види, роль певних підрозділів банків у процесі формування кредитної політики, порядок взаємодії цих підрозділів, процес структурування кредитної угоди тощо.

Метою статті є розробка пропозицій щодо формування кредитної політики комерційного банку, спрямованої на задоволення потреб вітчизняної економіки в кредитних ресурсах.

Виклад основного матеріалу. Кредитна політика визначається під впливом основних стратегічних цілей розвитку комерційного банку, а її місце – значимістю і масштабами кредитних операцій в діяльності кредитних установ.

Кредитна політика являє собою, перш за все, стратегію в галузі кредитування, визначає загальні принципи, правила, підходи і стандарти для всіх учасників кредитного процесу, що тісно пов'язано з місією банку і спрямоване на досягнення стратегічних цілей його діяльності. При цьому необхідно враховувати таке:

- відсутність у банку власної кредитної політики або наявність слабкої (погано продуманої, необґрунтованої) політики, або її формальна наявність означають відсутність в ньому планування кредитного процесу і, отже, повноцінного управління цим найважливішим напрямом діяльності;

- якісна кредитна політика банку сприяє осмисленій координації його зусиль на кредитному ринку; забезпечує діяльність підрозділів, що приймають участь у кредитному процесі, необхідним «стрижнем» і продуманими технологіями; значно зменшує ризик прийняття невірних управлінських рішень; представляє керівництву банку важливий критерій оцінки якості управління кредитним підрозділом і постановки кредитного процесу в банку загалом.

Кредитна політика банку визначається, по-перше, пріоритетами у виборі клієнтів і кредитних інструментів, по-друге,

нормами і правилами, що регламентують практичну діяльність банківського персоналу та реалізують ці пріоритети на практиці, по-третє, компетентністю керівництва банку і рівнем кваліфікації працівників кредитного підрозділу.

У сучасній банківській практиці донині не сформовано єдиного підходу щодо розуміння поняття «кредитна політика банку». Деякі автори [1, с. 13; 2] визначають сутність кредитної політики з позиції підвищення прибутковості кредитних установ і зниження кредитного ризику. Інші науковці [3, с. 60; 4, с. 27; 5, с. 184] розуміють під кредитною політикою стратегію і тактику щодо залучення коштів і спрямування їх на кредитування клієнтів банку (позичальників) на основі принципів кредитування: зворотності, забезпеченості, платності, терміновості і диференційованості. Таким чином, у кредитній політиці банку деталізовано цілі, що задекларовані в кредитній стратегії, а також засоби, за допомогою яких буде відбуватися досягнення цих цілей.

Неоднозначність розуміння категорії кредитної політики пов'язане зі складністю і багаторівневістю даного поняття. Кредитна політика має розглядатися з урахуванням, по-перше, ступеня охоплення нею кредитних відносин, по-друге, рівня охоплення кредитних відносин, по-третє, суб'єктів кредитної політики.

При дослідженні кредитної політики як економічної категорії доцільно виділяти не два, а три рівня охоплення кредитних відносин, і відповідно три рівні кредитної політики, а саме: макроекономічний, мезоекономічний і мікроекономічний рівні. Зазначені рівні відрізняються не тільки рівнем охоплення кредитних відносин, а й суб'єктом кредитної політики.

На макрорівні суб'єктом виступає держава, яка виходячи із прийнятої економічної політики встановлює цілі кредитної політики, визначає способи і методи досягнення цих цілей. Мезорівень обмежений рамками окремого регіону. Фундаментальною особливістю кредитної політики на цьому рівні є спрямованість на розвиток локальних кредитних відносин в регіональному банківському секторі, а суб'єктом кредитної політики виступають регіональні органи державного управління. На мікроекономічному рівні суб'єктом виступає комерційний банк, який самостійно в межах обраної банківської політики формує власну кредитну політику. Ця політика за своїми цілями і змістом істотно відрізняється від кредитної політики на макро- і мезорівні.

За ступенем охоплення кредитних відносин слід розрізняти поняття кредитної політики в широкому категоріальному значенні і у вузькому прикладному значенні слова. Широке визначення кредитної політики впливає з підходу до кредитних відносин як процесу, що охоплює стадію мобілізації кредитних ресурсів і стадію розміщення та погашення кредиту. З цих позицій кредитна політика комерційного банку являє собою стратегію, тактику і оперативне управління процесами залучення кредитних ресурсів, розміщення та повернення кредиту.

При формуванні кредитної політики з погляду прикладного аспекту (у вузькому сенсі), доцільно розмежовувати сферу

кредитних і депозитних операцій та не консолідувати в одне поняття кредитну і депозитну політику банку. У цьому випадку кредитний процес розглядається як комплекс взаємопов'язаних організаційних, фінансових, юридичних і інших дій (процедур) співробітників банку зі створення і обслуговування обігу та забезпечення погашення банківського кредиту. Відповідно, кредитна політика у вузькому розумінні – це стратегія і тактика банку в сфері кредитування, а також сукупність процедур оперативного кредитного менеджменту.

Розуміння середовища, в якому функціонує банк, створює основу для розробки адекватної кредитної політики, що враховує потенційні можливості та ризики. В процесі формування кредитної політики зовнішнє середовище банку зазвичай розглядають як одновимірний простір і ігнорують його складну, ієрархічну структуру. У зв'язку з цим доцільно здійснювати розподіл факторів, що визначають формування кредитної політики банку, на зовнішні (макроекономічні та мезоекономічні) та внутрішні (мікроекономічні).

До макроекономічних факторів належать: загальний розвиток та стан економіки країни; темпи інфляції; дефіцит бюджету; грошово-кредитна політика НБУ; фінансова політика уряду України; стабільність національної валюти відносно іноземної; політична стабільність; наявність правової бази адекватної економічної дійсності; рівень доходів населення та його здатність споживати банківські послуги; соціальна напруга; рівень банківської конкуренції; рівень цін на банківські продукти та послуги; ступінь інтеграції у світову економіку. До складу мезоекономічних факторів входять: стан економіки в регіонах і галузях, що обслуговуються комерційним банком; склад клієнтів і їх потреба в кредитних ресурсах; кредитна політика банків-конкурентів. Мікроекономічні фактори включають: відповідність місії та загальної банківської стратегії; розмір власних коштів (капіталу) банку; організаційну структуру банку; здібності і досвід персоналу; структуру пасивів.

Макроекономічні та мезоекономічні (регіональні та галузеві) фактори носять об'єктивний характер, і банк повинен максимально їх враховувати в процесі розробки кредитної політики, підпорядковуючи їй до цих чинників.

При дослідженні мікроекономічних (внутрішньобанківських) чинників більшість банків враховують індикатори, що свідчать про невисокий рівень здібностей і досвіду персоналу та відображаються на непродуманій або ризиковій кредитній політиці банку, а саме: неправильна оцінка ризиків, пов'язаних із позичальником; кредитування, засноване на можливих подіях у майбутньому (наприклад, злиття); неможливість складання плану погашення по кожному кредиту; надання значних сум позичальникові; значна питома вага кредитів, що надані позичальникам, які знаходяться поза територію обслуговування банку; неповний перелік документів у кредитних справах; значна питома вага кредитів особам, що мають відношення до банку (службовців, директорів або акціонерів); відсутність належного контролю за процесом кредитування; занадто бурхлива реакція на конкуренцію (надання кредитів низької

якості з метою утримання клієнтів від переходу в інший банк); кредитування спекулятивних придбань; недостатня чутливість до зміни економічних умов.

У процесі розробки кредитної політики комерційного банку одним із головних моментів є правильна постановка цілей, що визначають кількісні та якісні характеристики процесу кредитування, оцінку рівня їх досягнення, дозволяють виявити ступінь реалізації кредитної політики банку. Цілі кредитної політики перебувають в органічному взаємозв'язку із загальними стратегічними і тактичними цілями банківської політики.

Узагальнення економічних джерел [6–8] свідчить, що переважна більшість вчених-економістів основною метою кредитної політики комерційного банку визначають отримання прибутку від розміщення грошових коштів вкладників, а також динамічний розвиток банку в напрямі збільшення обсягів та спектру послуг, що гарантує стабільність і зростання прибутку банку при допустимому рівні ризику кредитних вкладень. Виходячи з цього стратегічною метою кредитної політики є створення умов ефективного розміщення залучених коштів для забезпечення стабільного зростання прибутку банку з дотриманням меж ліквідності і припустимого сукупного ризику банківської діяльності. Тактичні цілі кредитної політики можуть включати розширення спектру послуг, що надаються приватним клієнтам; поліпшення роботи з клієнтами, що мають високий рівень доходів; очищення картотеки; зниження питомої ваги проблемних позик тощо.

Для того щоб кредитна політика забезпечувала досягнення поставлених цілей, ефективно виконувала призначену роль формування кредитної політики, обов'язковою умовою є дотримання в кредитній діяльності принципів кредитування та принципів кредитної політики. Принципи кредитування є основою, головним елементом системи кредитування, оскільки відображають сутність і зміст кредиту, а також вимоги об'єктивних економічних законів, у тому числі й в сфері кредитних відносин. Принципи кредитної політики представляють собою принципи, якими необхідно керуватися безпосередньо у практиці кредитування.

Принципи кредитної політики комерційного банку прийнято поділяти на загальні та специфічні. Під загальними принципами кредитної політики розуміють принципи, які покладені в основу як державної кредитної політики, що проводиться центральним банком, так і кредитної політики, що проводиться в окремо взятому комерційному банку. До загальних принципів відносяться: наукова обґрунтованість, тобто врахуванням об'єктивних і суб'єктивних факторів, що дозволяє найбільш повно задовольнити інтереси суб'єктів кредитних відносин; оптимальність кредитної політики полягає у поєднанні її ефективності з поставленими цілями; ефективність, тобто результативність її проведення; нерозривний зв'язок елементів кредитної політики.

А.П. Питьєва [9, с. 344] обґрунтовує необхідність введення додаткових принципів, а саме: системності, тобто необхідності

злагодженої роботи всіх компонентів кредитної політики, їх взаємообумовленості і взаємозалежності. Даний принцип дозволяє визначити найкращу комбінацію цілей, завдань, елементів, що формують кредитну політику; гнучкості, тобто здатність кредитної політики адаптуватися до мінливих в часі факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, що визначає розуміння процесу кредитування як процесу, який розвивається в просторі і часі; оперативності, що дозволяє своєчасно зменшити кредитні ризики і кредитні витрати, тим самим збільшуючи рівень рентабельності кредитних операцій.

До специфічних принципів кредитної політики належать: принцип безпеки проведених операцій із розміщення ресурсів; принцип збалансованості структури активів і пасивів за термінами та обсягами тощо.

Водночас О. Ковальов [2] виділяє такі принципи кредитної політики банку: консерватизм; пріоритет наявності забезпечення; контроль цільового використання кредиту, збереження застави, фінансового стану клієнта; диверсифікація кредитного портфеля; обмеження ризику на одного позичальника; обмеження сукупного кредитного ризику; активний маркетинг надійних позичальників. В.А. Сидоренко [8, с. 264] доповнює наведений перелік такими принципами, як плановість, прогнозованість, динамічність і прозорість.

З погляду М.М. Новосельцевої [6] основними принципами є: переважання комерційного підходу над фінансовим; прагнення до збалансованого ризику; використання різних способів рефінансування кредитів; побудова організаційної структури, адекватної масштабам і рівню ризику кредитних операцій банку; внесення змін у кредитну політику на основі аналізу негативних результатів діяльності кредитних підрозділів; розуміння угоди всіма учасниками, усебічне врахування впливу зовнішніх факторів, дотримання етичних принципів.

Узагальнюючи результати проведених досліджень щодо позицій з питання формування складу принципів, поданих в економічній літературі, до основних принципів кредитної політики банку, на нашу думку, доцільно віднести: обґрунтованість, адекватність, системність, ефективність, оптимальність, реальність, конкретність, безперервність, динамічність, оперативність, прибутковість.

Встановлені цілі і принципи дозволяють представити формування кредитної політики як структурований у часі процес, що охоплює довго-, середньо- і короткострокову перспективу. Відповідно, структура кредитної політики виступає як сукупність таких взаємопов'язаних елементів: стратегія банку з розробки основних напрямків, ключових пріоритетів кредитного процесу, критеріїв оптимальності кредитного портфеля банку; тактика банку, що включає комплекс тактичних завдань із формування і управління кредитним портфелем банку; оперативне управління кредитним портфелем банку.

У процесі формування кредитна політика банку ґрунтується на взаємопов'язаних між собою принципах і функціях. Таким чином, комерційний банк має можливість контролювати кредитний процес та повертати ресурси, які були в ньо-

му розміщені. Функції кредитної політики можна умовно поділити на дві групи: загальні, що властиві різним елементам банківської політики, і специфічні, що відрізняють кредитну політику від інших її елементів.

До загальних функцій можна віднести комерційну, стимулюючу, функцію планування, обліку, організації, моніторингу. Сутність комерційної функції полягає в отриманні банком прибутку від проведення кредитних операцій.

Стимулююча функція проявляється у стимуляції до акумулювання тимчасово вільних грошових коштів у банках та їх раціональне використання. Можливість для клієнта банку отримати додатковий дохід на кошти, вкладені в банк на депозит, є стимулом для клієнта утриматися на певний строк від поточного споживання. А можливість отримати в банку позику має важливе значення для покриття тимчасової потреби в додаткових коштах. При цьому необхідність сплати банку відсотків за користування позичкою стимулює позичальника погасити заборгованість в максимально короткі терміни. Для банків стимулююча функція кредитної політики проявляється в тому, що вони прагнуть залучити найбільш дешеві ресурси на ринку на відносно тривалий термін і розмістити їх з максимальною вигодою (наприклад, надавши «дорогі» позики з відносно невисоким рівнем ризику).

Функція планування полягає у обґрунтуванні та конкретизації основних напрямів кредитної політики комерційного банку.

Облікова функція забезпечує менеджерів комерційного банку оперативною і достовірною інформацією щодо подій, які відбуваються у банківській діяльності.

Організаційна функція являє собою встановлення постійних та тимчасових взаємовідносин між всіма підрозділами банку, визначає порядок та умови організації кредитування.

Функція моніторингу проявляється у можливості контролювати процес залучення та використання кредитних ресурсів банками та їх клієнтами з урахуванням пріоритетів, визначених у кредитній політиці певного банку. Реалізація цієї функції відбувається на основі виявлення відхилень та причин від встановлених планових показників кредитної політики комерційного банку.

Водночас, якщо розглядати функції як специфічний прояв сутності явища, в цьому випадку кредитна політика виконує лише одну функцію – оптимізації кредитного процесу.

Місце кредитної політики у загальній політиці комерційного банку визначається банком самостійно і залежить від його стратегії та місії. У зв'язку з цим доцільно виділяти такі види кредитної політики банку, що дозволять сформулювати та встановити пріоритети банку в організації своєї кредитної діяльності:

1. За ступенем індивідуальності кредитної політики:

- індивідуальна політика (індивідуальність та оригінальність розробки політики кредитування клієнтів банку);
- шаблонна політика (повне перенесення загальноприйнятої форми кредитної політики без врахування індивідуальних особливостей комерційного банку);

– змішана політика (поєднання двох попередніх видів кредитної політики, де як базова виступає шаблонна політика, на основі якої розробляється індивідуальна політика банку із врахуванням особливостей та обраних пріоритетів).

2. За ступенем впровадження та використання нововведень у кредитній політиці:

– традиційна політика (орієнтація банку на підтримання існуючих методів організації кредитної роботи. Дотримуючись такої політики, банк може тривалий час стабільно працювати, проте існує загроза втрати провідних позицій на кредитному ринку в майбутньому);

– інноваційна політика (банк у процесі роботи самостійно розробляє та впроваджує інноваційні методи кредитування. Така політика є достатньо перспективною, проте потребує значних затрат).

3. За формою реалізації кредитної політики:

– формально-умовна політика (політика банку, яка містить документи, що існують формально та не використовуються у процесі кредитування);

– політика функціонування (політика, яка впливає на кредитну роботу комерційного банку, визначає перспективи на напрямки його розвитку).

4. За формою поведінки комерційного банку на кредитному ринку:

– наступальна політика (політика, при якій комерційний банк прагне до лідерства на кредитному ринку);

– захисна політика (сутність політики полягає в утриманні власних позицій банком, здатності не відставати від інших банків, а за наявності можливостей – поліпшити своє становище на кредитному ринку);

– інертна політика (політика, яка притаманна банкам, що не претендують на особливе місце на кредитному ринку та працюють залежно від ситуації на ринку).

Кредитна політика, визначаючи основні напрями кредитної діяльності банку, включає в себе базові елементи, за допомогою яких відбувається організація кредитного процесу. На нашу думку, кредитну політику банку доцільно структурувати за такими елементами: 1) нормативна складова забезпечує орієнтування колективу банку у кредитній діяльності, у якісних та кількісних обмеженнях при організації кредитування і включає правові та законодавчі норми, пріоритети та правила кредитування, кількісні ліміти, встановлені банком самостійно тощо; 2) організаційна складова полягає у побудові апарату управління кредитним процесом, у визначенні та розмежуванні повноважень працівників банку; 3) сутнісна складова забезпечує правильність побудови кредитної політики банку, включаючи розробку стратегії, тактики у сфері кредитування із врахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів впливу та відповідність кредитної політики основним завданням і місії комерційного банку; 4) технічна складова передбачає створення системи прогнозування та планування перспектив розвитку кредитної діяльності, що відповідає за послідовну організацію кредитного процесу, включаючи визначення ресурсних мо-

жливостей, ціни кредиту, контроль за кредитними ризиками тощо; 5) матеріальна складова зводиться до можливості розробки нових кредитних інструментів, технічного забезпечення конфіденційності інформації щодо виданих кредитів, організації автоматизації кредитного процесу та економічної безпеки кредитування.

Виходячи зі світового та вітчизняного досвіду процес формування кредитної політики можна представити у вигляді трьох взаємопов'язаних блоків, що підпорядковуються місії та загальній політиці комерційного банку. Перший блок передбачає розробку стратегії кредитної діяльності і включає в себе такі етапи формування кредитної політики банку: аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, визначення місії та філософії кредитної діяльності, визначення цілей кредитної політики, визначення пріоритетів та схвалення їх керівництвом банку, визначення стратегічних напрямів кредитної діяльності. Суб'єктами управління на стратегічному рівні є керівництво банку та кредитний комітет.

Розробка тактики організації кредитування є метою другого блоку. Суб'єктами управління тут виступають керівники кредитного підрозділу та функціонально-операційних сегментів підрозділу. Етапами розробки тактики організації кредитування є: визначення сильних та слабких сторін кредитної діяльності на основі проведення SWOT-аналізу, вибір методології реалізації напрямів кредитної діяльності, розробка технології стандартів та процедур кредитної діяльності, постановка завдань функціонально-операційним сегментам кредитної діяльності.

Значні ризики кредитної діяльності визначають важливість створення системи оперативного управління кредитним процесом, яка формує третій блок. Основними суб'єктами тут виступають працівники функціонально-операційних сегментів. Кінцевий результат, досягнення поставлених цілей, відповідність кредитної політики прийнятій стратегії банку прямо залежить від якісного виконання роботи щодо санкціонування та адміністрування кредитів на цьому етапі.

Кредитна політика як основа процесу управління кредитом визначає пріоритети в процесі розвитку кредитних відносин і функціонування кредитного процесу. Дотримання запропонованих етапів розробки кредитної політики комерційного банку дозволить підвищити ефективність її формування.

Висновки

Таким чином, організацію кредитної діяльності банку визначає чітко розроблена кредитна політика. Належна організація процесу банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями виступає підґрунтям фінансової стабільності і ринкової стійкості комерційних банків. Кредитна політика комерційного банку окреслює коло ключових цілей і завдань банківської діяльності, визначає конкретні прийоми, способи і методи її реалізації з метою максимізації доходності кредитних операцій та досягнення прийнятого рівня ризиків банківської діяльності у сфері кредитування.

На відміну від зарубіжної практики, де поширене складання лише одного документа, в якому представлені основні напрями кредитної політики, доцільно розробляти синтетичний документ, що відображає всі аспекти діяльності банку з формування ефективної кредитної політики. В такому документі мають бути зафіксовані розумні, загальноприйняті принципи кредитного санкціонування та адміністрування. Відмінні риси таких документів випливають із певних особливостей того чи іншого банку, а саме: його цілей, ринків, досвіду персоналу тощо.

Ефективно сформованою вважається така кредитна політика, яка є максимально стисненою та достатньо деталізованим документом. Обов'язковим елементом такого документу є рекомендації щодо практичного визначення попиту на кредитні ресурси. У процесі розробки кредитної політики банки визначають пріоритети щодо формування кредитного портфелю, досліджуючи напрями його диверсифікації.

Отже, кредитна політика є найважливішим інструментом досягнення стратегічних цілей комерційного банку. Від належного її формування значною мірою залежить фінансовий результат банківської установи.

Список використаних джерел

1. Андрос С.В. Фінансово-кредитні установи як елемент інноваційної інфраструктури / С.В. Андрос: зб. матеріалів Київського міжнар. симпозиуму з наукознавства та наук.-технолог. прогнозування [Інноваційна політика та законодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення], (Київ, 2-3 червня 2011 р.) / Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики і

регулювання інновацій в Україні», Центр дослід. наук.-тех. потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, М-во освіти і науки України, М-во екон. розвитку та торгівлі України, Держ. агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Нац. академія наук України, Ін-т проблем матем. машин і систем НАН України. – К.: Фенікс, 2011. – 383 с. – С. 11-13.

2. Ковалев А. Стратегія кредитного ризик-менеджмента / А. Ковалев // Финансовый директор. – 2007. – №4. – С. 33-41.

3. Владичин У.В. Банківське кредитування: навч. посіб. / У.В. Владичин; за ред. д.е.н., проф. С.К. Реверчука. – Київ: Атіка, 2008. – 648 с.

4. Дмитренко М.Г. Кредитування і контроль: навч.-метод. посібник (у схемах і коментарях) / М.Г. Дмитренко, В.С. Потлатюк. – К.: Кондор, 2005. – 296 с.

5. Любар О.О. Кредитна політика банків: види та моделі / О.О. Любар // Вісник Ун-ту банківської справи Національного банку України. – 2010. – №3(9). – С. 183-185.

6. Новосельцева М.М. Вопросы кредитной политики коммерческих банков в современных условиях / М.М. Новосельцева // Банковские услуги. – 2010. – №2. – С. 11-17.

7. Пещанская И.В. Организация деятельности коммерческого банка / И.В. Пещанская. – М.: КРОНОС, 2001. – 651 с.

8. Сидоренко В.А. Кредитна політика як чинник підвищення конкурентних переваг національної економіки / В.А. Сидоренко // Зб. наук. праць Нац. ун-ту держ. подат. служби України. – 2009. – №1. – С. 259-265.

9. Пытьева А.П. Кредитная политика как инструмент снижения уровня кредитного риска / А.П. Пытьева // Финансы, денежное обращение и кредит. – 2010. – №12 (73). – С. 343-346.

*М.Р. КОВАЛЬСЬКИЙ,
к.е.н. з державного управління, Славистичний університет*

Державне управління у сфері охорони та використання земель

Стаття присвячена актуальним питанням здійснення органами державної влади контролю у сфері охорони та використання земель.

Ключові слова: державне управління, охорона земель, земельні ресурси.

Статья посвящена актуальным вопросам осуществления органами государственной власти контроля в сфере охраны и использования земель.

Ключевые слова: государственное управление, охрана земель, земельные ресурсы.

Article is devoted to topical issues of public authorities in the field of control and land use

Keywords: governance, land protection, land resources.

Постановка проблеми. Земельні відносини завжди перебували в центрі уваги громадськості різних верств населення

країни незалежно від наявності чи відсутності у них земельних ділянок. У сучасних умовах актуальність цих відносин значно підвищилася у зв'язку з проведенням земельної реформи, приватизації землі, прийняттям нового Земельного кодексу України, яким знімаються всі суперечності та неузгодженості чинних нормативно-правових актів із земельних питань.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання контролю у сфері державних органів завжди досліджувалися вченими в різних напрямках проблем владної діяльності. Дослідженню також підлягає державний контроль у сфері охорони та використання земель як форми реалізації державної влади, у сфері земельних відносин. Різні підходи у формуванні і реалізації регулювання в даній сфері, що були в колі наукових інтересів таких науковців, як Е.А. Бавбекова [11], А.М. Третяк [2], О.І. Шапоренко [3], Д.І. Бабміндра [6], Ю. Проник [9], А.М. Третяк [13], О.С. Петраковська [14] та